

INVAZIVNA TUJERODNA ŽLEZAVA NEDOTIKA (*Impatiens glandulifera*)

V Evropo so jo prinesli v 19. stoletju iz Indije in zahodne Himalaje kot okrasno rastlino za parke in botanične vrtove ter kot medovito rastlino. Žlezava nedotika je visoka enoletnica z golim, kolenčasto odebeljenim ter votlim in sočnim stebлом. Listi so nasprotni, v zgornjem delu po tri v vretencu. Po obliki so jajčastosuličasti, po robu nazobčani. Na listnih pecljih so žlezni laski. Cvetovi so veliki 2–4 cm in združeni v latasta socvetja. Venčni listi so škrlatni ali rožnati. Dva stranska venčna lista sta zrasla v čeladasto tvorbo, trije pa so prosti. Ostroga je vrečasta, zadaj naglo zožena v ozkovaljast vrh. Plod je glavica (mnogosemnski suhi plod). Zrel plod se eksplozivno odpre in se iz njega usujejo številna semena. Tvori sklenjene sestoje in izpodriva domorodne vrste z obrežij potokov, rek, ponekod z gozdnih robov, pojavlja se na gozdnih jasadah. Uspešno se širi, ker svoja semena izstreli v okolico že ob dotiku. Tako je rastlina dobila tudi ime.

Gost sestoj žlezave nedotike

Cvet in plod

Žlezava nedotika je invazivna tujerodna vrsta, ki zadeva Evropsko unijo. To pomeni, da je na seznamu vrst, za katere je treba po Uredbi (EU) 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst pripraviti akcijski načrt obvladovanja močno razširjenih vrst, in jih je **prepovedano gojiti, razširjati, prodajati** ipd.

UKREPI IN NAVODILA ZA ODSTRANJEVANJE ŽLEZAVE NEDOTIKE

- Cele rastline izpulimo še pred cvetenjem. V tem času ni nevarnosti, da bi nehote razsejali semena. Večje sestoje lahko pred cvetenjem tudi pokosimo, a je treba košnjo zaradi obraščanja rastlin večkrat ponoviti.

- Izruvane rastline lahko kompostiramo v domačem kompostniku ali na mestu odstranjanja v naravi. V zaboj med organske odpadke lahko odlagamo vse dele žlezave nedotike. Med organske odpadke, ki gredo v kompostarne, lahko odlagamo tudi cvetoče in semene rastline, le paziti moramo, da semena ne raztrosimo med transportom. Semena ne preživijo industrijskega kompostiranja. Žlezava nedotika je vključena na seznam invazivnih tujerodnih vrst Uredbe (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst. V zaključni fazi so strokovne podlage za njeno obvladovanje v Sloveniji, a za odstranjevanjem

ni nekih posebnih določil. Prepovedi so vezane na gojenje, prodajo ipd. Transport v objekt za uničenje je dovoljen.

- Na enem od rastišč žlezave nedotike na zavarovanih rastiščih močvirske logarice v Blatnicah je Zavod RS za varstvo narave odstranjeval rastline s puljenjem pred cvetenjem in med cvetenjem enkrat letno dve leti zapored. Predlagamo, da se ukrep izvaja tudi na ostalih rastiščih močvirske logarice: puljenje mladih rastlin pred cvetenjem enkrat letno (konec julija, začetek avgusta) vsaj tri leta zapored dokler se zaloga semen v tleh ne izčrpa. Mlade odstranjene rastline se odlagajo na rastišču na šture, na dračje, na vejevje in se posušijo. Možna je tudi košnja mladih rastlin pred cvetenjem s strani lastnikov na rastiščih z gosto zarastjo. Ker je nedotika enoletnica, se rastlina ne izčrpa, saj po naravni poti vsako jesen cela rastlina propade, semena pa nadaljujejo rod. Ker so praviloma kaljiva do 18 mesecev, sem in tja manjši delež do 3 leta, je **treba le preprečiti razvoj semen.**

*Avtorstvo in oblikovanje: Maja Brozovič in Ana Movrin
Fotografije: Andreja Slameršek
POVZETO po Načrtu odstranjevanja invazivnih tujerodnih rastlin v občini Trzin, december 2020, strokovni pregled in dopolnitev: Sonja Rozman, Zavod RS za varstvo narave, naročnik: Občina Trzin
Izdala: Občina Trzin, 2021*